

---

# Convent de Sant Francesc

Autor:

Data de publicació: 01-10-2014

**El destruït convent de Sant Francesc de Barcelona suposa, sens dubte, un dels exemplars més interessants de l'arquitectura mendicant hispana. El temple primitiu, de planta rectangular i coberta amb fusta (1236-1240), va ser substituït per l'església definitiva (1247-1297) constituïda en aquest cas per una nau de trams de volta, capelles laterals a banda i banda sorgides entre els contraforts i capçalera de planta poligonal. De la mateixa època que l'església és el primer recinte claustral, al voltant del qual s'articulen les principals dependències. Els claustres secundaris i les dependències annexes, destinades a serveis, sorgeixen en època, moderna, quan el creixement de la comunitat i l'estabilització de l'ordre així ho reclamen.**

**L'edifici va ser enderrocat el 1837 i en el seu lloc s'alça actualment el govern militar.**

El destruït convent de Sant Francesc de Barcelona suposa, sens dubte, un dels exemplars més interessants de l'arquitectura mendicant hispana. El temple primitiu, de planta rectangular i coberta amb fusta (1236-1240), va ser substituït per l'església definitiva (1247-1297) constituïda en aquest cas per una nau de trams de volta, capelles laterals a banda i banda sorgides entre els contraforts i capçalera de planta poligonal. De la mateixa època que l'església és el primer recinte claustral, al voltant del qual s'articulen les principals dependències. Els claustres secundaris i les dependències annexes, destinades a serveis, sorgeixen en època, moderna, quan el creixement de la comunitat i l'estabilització de l'ordre així ho reclamaren.

L'edifici va ser enderrocat sense contemplacions el 1837 i en el seu lloc s'alça actualment el govern militar.

## Història i descripció

El Convent de Sant Francesc de Barcelona, o Convent de Framenors, va ser el principal establiment religiós de l'ordre dels franciscans a Barcelona. Ocupava part de la façana marítima de la ciutat de Barcelona, des de La Rambla, on avui s'alça l'edifici del Govern Militar, fins al lloc on actualment es troba la Plaça del Duc de Medinaceli, i els edificis adjacents. L'església del Convent i els dos claustres que posseïa eren un dels millors exemples del gòtic primerenc a Catalunya. El convent va ser desamortitzat el 1835 i poc després, el 1837, va ser demolit completament. El terreny en què es trobava va ser urbanitzat.

La tradició explica que el propi Sant Francesc d'Assís va venir a Barcelona a 1211, per recórrer el Camí de Sant Jaume com a pelegrí, i es va allotjar en un hospital de pelegrins, molt freqüents en l'època, a prop del Carrer del Dormitori de Sant Francesc, anomenat així des de llavors. Anys després, l'hospital de pelegrins va ser cedit als frares franciscans durant el regnat de Jaume I el Conqueridor, i l'orde franciscà va establir així la seva residència a la ciutat comtal. Entre 1236 i 1240 es va construir la primitiva església de l'edifici, però l'església definitiva va ser començada el 1247 i va ser acabada cinquanta anys després, el 1297, havent estat consagrada prèviament, el 1276. El claustre del Convent va ser començat a construir el 1275, però la seva construcció es va perllongar fins a mitjan segle XIV. El claustre major estava decorat amb una sèrie de vint llenços de grans dimensions en què narrava la vida de Sant Francesc d'Assís, una de les millors obres d'Antoni Viladomat i Manalt. Els quadres van ser retirats del Convent de Sant Francesc per la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi i avui en dia, els llenços s'exposen al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

## Sepultures reials

L'Església del Convent de Sant Francesc va ser triada com a lloc de sepultura per nombrosos membres de la família reial catalana, així com nombrosos membres de la noblesa, sobretot barcelonina. A Sant Francesc de Barcelona van

---

ser sepultats el rei Alfons III el Liberal i la seva mare la reina Constança de Sicília, esposa de Pere II el Gran, tots dos sepultats amb l'hàbit franciscà.

Així mateix van rebre sepultura entre aquests murs la reina Sibil·la de Fortià, quarta esposa de Pere terç de Catalunya, la reina Maria de Xipre, esposa de Jaume II de Catalunya, i la princesa Elionor de Catalunya, reina de Xipre pel seu matrimoni amb Pere I de Xipre, néta de Jaume II de Catalunya. També van rebre sepultura en aquest Convent els infants Jaume I d'Urgell i Fadric, fills d'Alfons IV de Catalunya.

Les restes de tots els personatges reials esmentats anteriorment, en ser exclaustrats els frares franciscans i violades moltes de les sepultures, van ser traslladats, introduïts en sacs, a la Catedral de Barcelona, on el 1852 van ser col·locats tots en dues urnes de marbre, sufragades per la reina Isabel II d'Espanya, que van ser col·locades a la Capella dels Màrtirs del claustre de la Seu barcelonina, on van romandre fins el 13 d'octubre de 1998, dia en què es van traslladar les restes a l'interior de la Catedral, on reposen avui al mur de l'Altar Major, al costat de l'Evangeli, en unes urnes esculpides per l'artista català Frederic Marès.

#### Altres sepultures reials

Altres membres de la família reial catalana van ser sepultats en el Convent de Sant Francesc, però les seves restes no figuren com traslladats a la Catedral de Barcelona. Aquests membres de la família reial són Timbor de Prades, filla del comte Joan de Prades i besnéta de Jaume II de Catalunya, Sanxa Ximenes de Cabrera, filla de l'anterior i rebesnéta de Jaume II de Catalunya, Cecília d'Urgell, filla del comte Pere II d'Urgell i besnéta d'Alfons IV el Benigne, i també l'infant Pere, fill de Pere terç el Cerimoniós i de Sibil·la de Fortià, mort en la infantesa, encara que en certes fonts està registrat que el petit infant Pere va ser primerament sepultat en el convent de Sant Francesc de Barcelona, i posteriorment, el 1369, va ser traslladat al costat del seu avi Alfons IV el Benigne al Convent de Sant Francesc de Lleida. Actualment, les restes d'Alfons IV el Benigne es troben enterrats, pel que sembla, a la Catedral Vella de Lleida.

L'infant Jaume de Catalunya, fill primogènit de Jaume II i hereu de la corona, va ser sepultat segons les fonts documentals més antigues a la Catedral de Tarragona, però en certes cròniques posteriors es manifesta que les seves restes van ser traslladades a aquest Convent de Sant Francesc de Barcelona. Aquesta teoria només té com a fonament el que a la Catedral de Tarragona, tot i estar documentat que hi va rebre sepultura el polèmic infant, mai hi ha hagut evidència arqueològica d'aquest fet. En qualsevol cas, tant si el cadàver de l'infant Jaume va ser traslladat a Barcelona, com si va romandre a la Catedral de Tarragona, les restes mortals d'aquest infant no figuren entre els trasllats fet cap Seu barcelonina.

#### Enderroc

Exclaustrats els frares franciscans el 1835, durant la Desamortització de Mendizábal, el conjunt conventual de Sant Francesc, juntament amb l'Església del Convent, van ser enderrocats el 1837, sense cap contemplació com ho prova el fet de que no es va preservar pràcticament res del que hi havia a l'edifici, exceptuant l'estàtua jacent atribuïda al sepulcre de Maria de Xipre. En ser demolit el convent, al solar que ocupava es van alçar l'actual Govern Militar i es va obrir l'actual Plaça del Duc de Medinaceli amb uns blocs d'habitatges adjunts a l'esmentat edifici, que donen per un costat al passeig i per l'altre a la plaça.